

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

Tasa-arvo suunnitelman lähtökohtia

Tasa-arvo Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa

Tasa-arvolaki kieltää oppilaitoksissa tapahtuvan syrjinnän sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. Tämän lisäksi koulutuksen järjestäjänä Helsingin Taiteilijaseura, kuvataidekoulu ja kurssikeskus ja seuran henkilökunta huolehtivat siitä, että oppilaitoksissa tehdään järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Oppilaitos pyrkii myös ennaltaehkäisemään syrjintää sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella.

Syrjintä kouluissa ja oppilaitoksissa

Tasa-arvolaki kieltää oppilaitoksia sekä muita koulutusta ja opetusta järjestäviä yhteisöjä asettamasta henkilöä sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella muita epäedullisempaan asemaan.

- opiskelijavalinnoissa
- opetusta järjestettäessä
- opintosuoritusten arvioinnissa
- oppilaitoksen tai yhteisön muussa varsinaisessa toiminnassa
- tasa-arvolain yleistä syrjintäkieltoa koskevassa säännöksessä tarkoitetulla tavalla

Oppilaitoksen menettelyä on pidettävä kiellettyinä syrjintänä myös, jos henkilö joutuu

- seksuaalisen häirinnän tai sukupuoleen perustuvan häirinnän kohteeksi
- syrjintäkäskyn tai -ohjeen johdosta syrjityksi tasa-arvolaisissa tarkoitetulla tavalla

Tähän lakiin sitoutuu toiminnallaan myös Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu ja kurssikeskus.

Tasa-arvon edistäminen Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa.

Koulutuksen järjestäjänä Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu ja kurssikeskus huolehtivat siitä, että sen hallinnoimissa oppilaitoksissa tehdään osana koulussa annettavaa ihmisoikeuskasvatusta järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Koulutuksen järjestäjä on vastuussa siitä, että oppilaitoksissa edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa ja ennaltaehkäistään

sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää oppilaitoskohtaisen tasa-arvosuunnitelman mukaisesti.

Oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävää suunnitelmallista tasa-arvoa edistävässä työssä kiinnitetään erityistä huomiota oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppilaiden tai opiskelijoiden arviointiin, oppimiseroihin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Lisäksi sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy otetaan huomioon oppilaitoksessa tehtävää suunnitelmallista työtä valmisteltaessa ja tasa-arvoa edistävästä toimenpiteistä päätettäessä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että oppilaitoksessa opetetaan arvostavaa suhtautumista kaikkiin ja kerrotaan perustietoa sukupuolen moninaisuudesta

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa laadittava tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka ennaltaehkäisee sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä koulun arjessa. Tasa-arvosuunnitelmalla varmistetaan, että oppilaitoksessa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä.

Tasa-arvotyön kannalta on tärkeää, että työ perustuu oppilaitoksen ja sen opiskelijoiden tai oppilaiden tarpeisiin. Tämän vuoksi Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu ja kurssikeskus laatii tämän tasa-arvosuunnitelman.

Tasa-arvosuunnitelma sisältää selvityksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi sekä arvion aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisesta ja tuloksista.

Velvoite laatia oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtävä tasa-arvosuunnitelma koskee kaikkia lakiin perustuvaa opetusta tai koulutusta järjestäviä oppilaitoksia. Taiteen perusopetusta antavana oppilaitoksena velvoite koskee myös Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulua ja kurssikeskusta.

Tasa-arvosuunnittelun tavoite

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa tehtävä tasa-arvosuunnittelu on jatkuva prosessi, jossa luodaan yhteinen käsitys muun muassa siitä

- millainen on tasa-arvoinen oppilaitos
- mitkä asiat voivat estää tasa-arvon toteutumista
- mitkä asiat edistävät tasa-arvoa oppilaitoksessa

Yhdenvertaisuussuunnitelman lähtökohtia

Yhdenvertaisuuslaki ja yhdenvertaisuussuunnittelun tavoitteet

Yhdenvertaisuuslain sisällöt liittyvät yhdenvertaisuuden edistämiseen (luku 2), syrjinnän kieltoihin (luku 3) sekä syrjinnän uhrin oikeusturvaan. Yhdenvertaisuuden arviointi voi sisällöllisesti jakautua kahteen osa-alueeseen, jotka ovat:

- 1 Syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen
- 2 Yhdenvertaisuuden edistäminen.

Syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Yhdenvertaisuuslain yksi keskeisistä tavoitteista on ehkäistä syrjintää. Syrjinnän tunnistaminen on tärkeä osa yhdenvertaisuuden arvioimista. Arviointia tehtäessä olisi hyvä tietää, mitä syrjintä eri muodoissaan yhdenvertaisuuslain mukaan tarkoittaa, mikä on kiellettyä syrjintää ja mikä laillista erilaista kohtelua, mitä tarkoitetaan positiivisella erityiskohtelulla, mitä tarkoitetaan kohtuullisilla mukautuksilla ja minkälaista syrjintää eri väestöryhmien kohdalla esiintyy

Olennaista on, että oppilaitoksen toimintaa tarkastellaan ja kehitetään yhdenvertaisuuslain periaatteiden mukaan: *"Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella."*

Yhdenvertaisuuslain mukaan syrjintää on

Määritelmä

[Välitön syrjintä \(10 §\):](#)

henkilöä kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vastaavassa tilanteessa

[Välillinen syrjintä \(13 §\):](#)

näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella

[Häirintä \(14 §\):](#)

Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen jolla luodaan henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

[Ohje tai käsky syrjiä \(8 §\):](#)

Syrjintään liittyvä tai syrjinnän aikaansaamiseksi annettu opastus, toimintaohje tai velvoite.

[Kohtuullisten mukautusten epääminen \(15 §\):](#)

Viranomainen, koulutuksen järjestäjä, työnantaja sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoaja joka jättää tekemättä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, joilla vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus turvataan, syyllistyy syrjintään.

Esimerkki

Elinkeinonharjoittaja kieltäytyy päästämästä vammaista henkilöä liiketiloihinsa

Työhönotossa edellytetään täydellistä suomen kielen taitoa, vaikka se ei työn tekemisen kannalta ole välttämätöntä.

Loukkaustarkoituksessa esitetyt rasistiset vitsit tai seksuaalivähemmistöön kuuluvan työkaverin nimittely ovat esimerkkejä häirinnästä.

Ravintolan johtaja káskee eteisvahtimestareita varmistamaan että tiettyihin väestöryhmiin kuuluvat henkilöt eivät pääse ravintolaan

Työnantaja kieltäytyy tarvittavista kohtuullisista järjestelyistä, joita vammaisen työnhakija tarvitsisi osallistuakseen työpaikkahaastatteluun

Määritelmä

[Syrjivän työpaikkailmoittelun kielto \(17 §\):](#)

Työnantaja ei saa avoimesta työpaikasta, virasta tai tehtävästä ilmoittaessaan oikeudettomasti edellyttää hakijoilta tässä laissa tarkoitettuja henkilöön liittyviä ominaisuuksia tai seikkoja.

[Vastatoimen kielto \(16 §\):](#)

Henkilöä ei saa kohdella epäsuotuisasti eikä hänelle kielteisiä seurauksia aiheuttavalla tavalla sen vuoksi, että hän on vedonnut yhdenvertaisuuslaissa säädettyihin oikeuksiin tai velvollisuuksiin, osallistunut syrjintää koskevan asian selvittämiseen taikka ryhtynyt muihin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Esimerkki

Linja-autoyhtiö edellyttää kuljettajanpaikkaa koskevassa hakuilmoituksessaan hakijoilta Suomen kansalaisuutta

Työnantaja siirtää työntekijän toisiin vähemmän vaativiin työtehtäviin hänen ilmoitettuaan syrjintäkokemuksesta työsuojeluviranomaisille

Kuinka usein suunnitelma laaditaan?

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma laaditaan lähtökohtaisesti kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Oppilaitoksen tarpeet tai tasa-arvosuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet edellyttänevät kuitenkin, että konkreettisia toimenpiteitä tasa-arvon edistämiseksi tehdään jatkuvasti. Suunnitelmia päivitetään kolmen vuoden välein tarvittavin osin.

Oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnittelu, johon on sitouduttu johtoa myöten ja johon lapset ja nuoret (oppilaat/opiskelijat) osallistuvat yhdessä henkilökunnan kanssa, toimii työkaluna siinä tavoitteellisessa ja suunnitelmallisessa sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävässä työssä, jota oppilaitoksissa tehdään.

Yhteistyö oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa

Oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä suunnitelmallinen yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävä työ tehdään aina yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Oppilaiden ja opiskelijoiden tulee osallistua oppilaitoksessa tehtävään suunnitelmalliseen työhön alusta lähtien.

Sukupuolten välistä tasa-arvoa edistettäessä oppilaitoksissa on otettava huomioon lasten ikä ja kehitys. Mitä nuoremmista lapsista on kyse, sitä tärkeämpää on harkita, miten heidät on tarkoituksenmukaisinta ottaa mukaan oppilaitoksessa tehtävään tasa-arvotyöhön.

Erityisesti huomioitavat kysymykset

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa toiminnan kehittämiseen tähtäävää suunnitelmallista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävässä työssä tulee kiinnittää erityistä huomiota kaikkinaisen syrjinnän ennaltaehkäisyyn opetustilanteissa, oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppilaiden tai opiskelijoiden arviointiin, oppimiseroihin sekä kulttuurieroista johtuvan syrjinnän, seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Lisäksi sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy tulee ottaa huomioon oppilaitoksessa tehtävää suunnitelmallista työtä valmisteltaessa ja tasa-arvoa edistävästä toimenpiteistä päätettäessä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa opetetaan arvostavaa suhtautumista kaikkiin ja kerrotaan perustietoa sukupuolen moninaisuudesta.

Kartoitetaan oppilaitoksen yhdenvertaisuus ja tasa-arvotilanne

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman perustuu selvitykseen Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa yhdenvertaisuus ja tasa-arvotilanteesta. Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu ja kurssikeskus selvittävät, miten oppilaat ja opiskelijat kokevat yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuneen omassa oppilaitoksessaan. Kartoitus Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa todellisen ja ajantasaisen yhdenvertaisuus ja tasa-arvotilanteen kartoittamiseksi tehdään oppilaiden tai opiskelijoiden sekä opetushenkilöstön keskuudessa kirjallisen kyselyn avulla, sekä tarvittaessa opettajien tekemällä tasa-arvokeskustelulla. LIITE 1 , LIITE 2 ja LIITE 3

Kysely voidaan toteuttaa erillisenä tai osana muuta oppilaitoksessa toteutettavaa kyselyä. Kartoituksessa voidaan kysyä esimerkiksi koulun vuorovaikutus- ja toimintakulttuurista, koulun ilmapiiristä, opetuksesta, opinto-ohjauksesta, oppimateriaaleista, havaitusta syrjivästä tai rasistisesta käyttäytymisestä, seksuaalisesta ja sukupuolen perusteella tapahtuvasta häirinnästä sekä toiveista ja kehittämisideoista yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvokysymyksiä käsitellään myös oppitunnilla tai opettajankokouksissa. Tasa-arvovaltuutettu on tuottanut opetukseen soveltuva aineistoa seksuaalisesta häirinnästä, joka on vapaasti hyödynnettävissä ja löytyy sivustolta www.eimeidankoulussa.

Etenkin nuorempien oppilaiden kanssa on luontevinta koota heidän näkemyksiään esimerkiksi opetustilanteessa, joissa tasa-arvokysymykset nousevat esille lasten aloitteesta.

Sovitaan selkeistä toimenpiteistä

Sovitut kehittämiskohteet ja mahdollisimman konkreettiset toimenpiteet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi perustuvat Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa toteutettuun kartoitukseen ja ne valitaan aina oppilaitoksen omien tarpeiden mukaan.

Kyseessä on jatkuva kehittämistyö, jossa esille nouseviin kysymyksiin etsitään vastauksia. On parempi keskittyä muutaman epäkohdan tehokkaaseen poistamiseen kuin yrittää ratkaista liian monta asiaa samanaikaisesti. Yhdessä sovittujen toimenpiteiden lisäksi nimetään toimijat, toimenpiteet vastuuhenkilöineen sekä aikataulu valittujen epäkohtien poistamiseen.

Toimenpiteet voivat kohdistua esimerkiksi oppilaitoksen toimintatapoihin, pedagogiikkaan, oppimateriaaleihin tai opintojen ohjaukseen. Toimenpiteet voivat pitää sisällään myös tiedon lisäämistä yhdenvertaisuus ja tasa-arvokysymyksistä.

Lisäksi on suositeltavaa, että oppilaitos laatii selkeän syrjintää, rasismia, seksuaalista häirintää ja sukupuolen perusteella tapahtuvaa häirintää koskevan ohjeistuksen. Ohjeistuksesta tulee muun muassa ilmetä, mitä syrjintä, rasismi, seksuaalinen ja sukupuolen perusteella tapahtuva häirintä on, mitä syrjinnän tai häirinnän kohteeksi joutunut voi tehdä, kenen puoleen hän voi kääntyä ja miten oppilaitoksen henkilökunnan tulisi tilanteessa toimia.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman kirjaaminen

Kartoitus sekä sovitut toimenpiteet kirjataan tähän erilliseen yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelmaan, joka sisältyy liitteenä myös koulun opetussuunnitelmiin. Suunnitelmaan kirjataan myös sovittujen toimenpiteiden aikataulut ja vastuuhenkilöt.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa laaditaan yhdistetty toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuuslain nojalla laadittava yhdenvertaisuussuunnitelma on järkevää laatia yhdessä, koska kummassakin on kyse syrjinnän ennaltaehkäisemisestä ja tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen oppimisyhteisön kehittämisestä.

Tasa-arvosuunnitelma hyväksytään opetuksen järjestäjän ja oppilaitoksen johtosäännön mukaisesti.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvotyöhön sitoutuminen ja siitä tiedottaminen

Tiedotetaan aktiivisesti kaikille

Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi, oppilaitoksessa tehtävästä työstä tiedotetaan aktiivisesti oppilaille, opiskelijoille, alaikäisten oppilaiden ja opiskelijoiden huoltajille sekä henkilöstölle. Tiedottamisen kanavana käytetään oppilaitoksen sähköisten viestimien ja mahdollisten painettujen oppaiden lisäksi koulun yhteisiä kokouksia, tilaisuuksia tai vanhempainiltoja.

Tehokas toimeenpano vaatii sitoutumista

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman tehokkaan toimeenpanon edellytyksenä on, että koko kouluyhteisö, koulun johtoa myöten, on sitoutunut oppilaitoksessa tehtävään yhdenvertaisuus ja tasa-arvotyöhön. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman toimeenpano onnistuu silloin, kun konkreettisista toimenpiteistä on sovittu yhdessä ja yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelmaan on kirjattu vastuuhenkilöt ja aikataulut. Vastuuhenkilönä Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa toimii rehtori. Aikataulut toimenpiteille määritellään koulutoimikunnan kokouksissa.

Arviointi ja seuranta

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa arvioidaan, miten aikaisemmin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi sovitut toimenpiteet ovat toteutuneet. Toimenpiteitä arvioitaessa voidaan tarkastella, ovatko toimenpiteet olleet riittävän tehokkaita ja mistä johtuu, mikäli tuloksia ei ole saavutettu. Arviointi tehdään yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman päivityksen yhteydessä ja arviointi voi samalla toimia pohjana uusien toimenpiteiden valmistelulle. Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulussa ja kurssikeskuksessa arvioijana toimivat vuosittain kokoontuvat koulutoimikunnat, joihin voidaan kutsua osallistujiksi opettajia, Helsingin Taiteilijaseuran henkilökuntaa, oppilaita ja/tai oppilaiden vanhempia.

Helsingin Taiteilijaseuran kuvataidekoulu ja kurssikeskus.26.1.2017

Matti Uusikylä

rehtori

TIIVISTELMÄ

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2017-2020

1. Johdanto

Käsiteltäviä teemoja: *Seksuaalinen tasa-arvo, tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun kokeminen oppilaiden keskuudessa.*

Miksi suunnitelma on tehty? *Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon lisäämiseksi ja tasa-arvon toteutumisen kartoittamiseksi.*

Mitä syrjintäperusteita suunnitelma koskee? *Seksuaalinen tasa-arvo, yhdenvertaisuuden kokeminen*

Mitä hyötyä suunnitelmasta on? *Antaa työkaluja tasa-arvo-ongelmien käsittelyyn.*

Miten se liittyy muihin organisaation toimintoihin? *Koulu toimii omana yksikkönään.*

2. Suunnitteluprosessin kuvaus

Käsiteltäviä teemoja: *Seksuaalinen tasa-arvo, tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun kokeminen oppilaiden keskuudessa. syrjimiskokemusten kartoitus.*

Miten ja millainen suunnitelma laadittiin? *Oppilaskyselyiden perusteella kirjallinen selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta.*

Ketkä osallistuivat sen tekemiseen? *Opettajat, oppilaat ja koulun henkilökunta*

Oliko mukana eri ryhmien edustajia? *kyllä*

Millä tasolla suunnitelma hyväksyttiin? *Helsingin Taiteilijaseuran hallitus*

Miten suunnitelman valmistelusta tiedotettiin? *Koulun www-sivuilla ja sähköpostitse*

3. Tilannekartoitus

Käsiteltäviä teemoja: *Seksuaalinen tasa-arvo, tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun kokeminen oppilaiden keskuudessa. syrjimiskokemusten kartoitus.*

Miten toiminnan yhdenvertaisuutta arvioitiin? *Oppilaskyselyllä ja opettajille suunnatulla kyselyllä.*

Saatiinko kaikista syrjäntäperusteista tietoa? *Kyllä*

Millaisia toimintoja eri ryhmien yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjintään puuttumiseksi on jo olemassa? *Tasa-arvon edistämiseksi noudatetaan työsuojelun varhaisen puuttumisen mallia*

Millä toiminnan osa-alueilla yhdenvertaisuuskysymykset ovat merkittäviä? *Opetustilanteissa, rekrytoinneissa ja oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa.*

Millaisia kehittämisalueita nousi esiin tilannekartoituksessa? *Tasa-arvosuunnitelman tietoiseksi tekeminen ja siitä puhuminen opetustilanteissa.*

Millaisia vaikutuksia aikaisemmin laadituilla yhdenvertaisuussuunnitelmilla on ollut? *Aiemmin laadittuja suunnitelmia ei vielä ole ollut.*

4. Toimenpiteet

Käsiteltäviä teemoja: *Seksuaalinen tasa-arvo, tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun kokeminen oppilaiden keskuudessa. syrjimiskokemusten kartoitus. LIITE 1, LIITE2 ja LIITE 3.*

Millaisia toimenpiteitä eri ryhmien yhdenvertaisuuden edistämiseksi aiotaan tehdä?

Hallinnossa: Huomioidaan oppilaiden, vanhempien ja työntekijöiden erityistarpeet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon mahdollistamisen osalta ja tiedotetaan opettajille, koulun henkilökunnalle ja oppilaille yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman periaatteista. Puututaan välittömästi tilanteeseen, mikäli rikkomuksia yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon osalta havaitaan.

Opetustilanteissa: Huomioidaan oppilaiden, vanhempien ja kollegojen erityistarpeet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon mahdollistamisen osalta. Puututaan välittömästi tilanteeseen, mikäli rikkomuksia yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon osalta havaitaan. Käsitellään opetustilanteissa tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden periaatteita.

Koulun tiedotuksessa: Pidetään koulun henkilökunta, vanhemmat ja opiskelijat ajan tasalla koulun yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman periaatteista, sekä tiedotetaan vähintään joka kolmas vuosi oppilaskyselyiden tuloksista koulun www-sivuilla. Tiedottamisen kanavana käytetään oppilaitoksen sähköisten viestimien lisäksi koulun yhteisiä kokouksia, tilaisuuksia tai vanhempainiltoja.

Rekrytoinneissa: Huomioidaan tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteista rekrytoinneissa. Työsuojeluvaltuutettu tutkii yhdenvertaisuuden toteutumista koulun osalta.

Opetusjärjestelyissä: Huomioidaan oppilaiden erityistarpeet opetusjärjestelyissä. Vanhempien kanssa keskustellaan myös mahdollisista kiusaamis- ja ongelmatilanteista esim. seksuaalisen tasa-arvon, uskonnon, maailmankatsomuksen tms. osalta. Koulun henkilökunta pyrkii huomioimaan työyhteisön ja oppilaiden kulttuuritaustoista tai seksuaalisesta suuntauksesta johtuvat erityistarpeet mahdollisuuksiensa mukaan. Opettajat ja koulun henkilökunta myös informoivat toisiaan jatkuvasti yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta tärkeissä asioissa.

Millaisia keinoja syrjinnän tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi kehitetään?

Oppilaskyselyitä vuosittain. Keskustellaan vuosittain koulun opettajien ja henkilökunnan kanssa mahdollisista syrjintätilanteista. Pyritään ennaltaehkäisemään syrjintää keskustelemalla ja ennakoimalla syrjintää aiheuttavia tilanteita.

Kenen vastuulla toimenpiteiden toteuttaminen on?

Rehtori, opettajat ja kurssisihteeri

Miten toiminta rahoitetaan?

Helsingin Taiteilijaseura ry:n toimesta osana Kuvataidekouluun ja kurssikeskuksen perustoimintaa

5. Seuranta ja arviointi

Käsiteltäviä teemoja:

Millaisella aikatauluilla suunnitelman toimeenpanon vaikutuksia arvioidaan?

Vuosittain järjestettävän koulutoimikunnan arviointitiimi arvioi ja toimeenpanee tarvittavat muutokset. Rehtori ja kurssisihteeri tiedottavat oppilaskyselyn tuloksista koulun oppilaille ja henkilökunnalle vuosittain.

Millaisilla indikaattoreilla eri toimenpiteiden vaikutuksia arvioidaan?

Oppilaskyselyt, henkilökohtaiset keskustelut opettajien ja oppilaiden kanssa ja oppilastilastot.

Millaisia muita seurantamenetelmiä (seurantakyselyt, tilastot jne.) käytetään?

Virvatulikyselyt

Kenen vastuulla seurannan ja arvioinnin toteuttaminen on?

Kuvataidekouluun ja kurssikeskuksen kurssisihteeri, rehtori ja Helsingin Taiteilijaseuran hallitus.

(Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi sekä arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisesta ja tuloksista.)

Tilannekartoitus

LIITE 1*

OPPILASKYSELY

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat syrjimättömyyden ja tasavertaisten mahdollisuuksien varmistamista kaikille

Koulussamme on kielletty kaikki syrjintä: oppilaan, koulun henkilökunnan tai opettajan halventaminen tai kiusaaminen sen perusteella millainen hän on sukupuolesta, etnisestä taustasta, kielestä, kansalaisuudesta, iästä, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnosta, vakaumuksesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä riippumatta.

Alleiviivaa, tai ympyröi oikea vaihtoehto.

Oletko havainnut kuvataidekoulussa syrjintää?

KYLLÄ **EI** **EN OSAA SANOA**

Onko sinua, tai jotain toista nimitelty halventavasti koulussamme?

KYLLÄ **EI** **EN OSAA SANOA**

Oletko havainnut muunlaista syrjintää?

KYLLÄ **EI** **EN OSAA SANOA**

Jos vastasit johonkin kohtaan KYLLÄ, kirjoita tähän, miten mahdollinen syrjintä on ilmennyt:

Muistathan ilmoittaa välittömästi opettajalle, tai vanhemmillesi, mikäli olet kohdannut syrjintää. Koulun henkilökunta puuttuu välittömästi kiusaamiseen, mikäli sellaista havaitaan. Jos havaitset syrjintää, voit myös lähettää siitä koululle sähköpostia tai soittaa suoraan rehtorille:

kurssit@helsingintaiteilijaseura.fi.

Rehtori Matti Uusikylä
p.044 5833 844

**Opettaja avaa käsitteitä alle 12-vuotiaiden ryhmissä. Ryhmät täyttävät kyselyn yhdessä opettajan kanssa ja keskustelevat aiheesta ja kyselyn tuloksista. Yli 12-vuotiaille kysely annetaan henkilökohtaisesti vastattavaksi. Tämän jälkeen ryhmä keskustelee opettajan kanssa aiheesta ja kyselyn tuloksista*

Tilannekartoitus

LIITE 2

KYSELY KOULUN HENKILÖKUNNALLE JA KURSSIKESKUKSEN OPPILAILLE:

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat syrjimättömyyden ja tasavertaisten mahdollisuuksien varmistamista kaikille. Koulussamme on kielletty kaikki syrjintä: oppilaan, koulun henkilökunnan tai opettajan halventaminen tai kiusaaminen sen perusteella millainen hän on sukupuolesta, etnisestä taustasta, kielestä, kansalaisuudesta, iästä, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnosta, vakaumuksesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä riippumatta.

Oletko havainnut syrjintää, yhdenvertaisuutta tai tasa-arvoa loukkaavaa toimintaa koulussamme?

KYLLÄ

EI

EN OSAA SANOA

Voit kirjoittaa tähän, miten mahdollinen syrjintä on ilmennyt:

Muistathan ilmoittaa välittömästi loukkaavalle henkilölle ja kollegoillesi jos koet kohtaavasi syrjintää. Jos tämä ei ole mahdollista, ota välittömästi yhteyttä koulun rehtoriin. Koulun henkilökunta puuttuu välittömästi kiusaamiseen, mikäli sellaista havaitaan.

Koululla toimii työsuojeluvaltuutettu, sekä tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta vastaava henkilö: kurssit@helsingintaiteilijaseura.fi. Jos havaitset syrjintää, voit myös lähettää siitä koululle sähköpostia, tai soittaa suoraan rehtorille p. 044 5833 844.

Tilannekartoitus

Liite 3.

Menetelmiä koulun tasa-arvotilanteen selvittämiseksi

Kysymyksiä tasa-arvokeskusteluun oppilaiden kanssa

Oppilaiden kanssa käytävä keskustelu voi toimia koulun tasa-arvosuunnittelun lähtökohtana. Opettaja voi muokata kysymyksiä vastaamaan paremmin oppilaiden ikäryhmän tarpeita.

Tasa-arvokeskustelun aiheita

□

- Onko koulusi tasa-arvoinen? Kohdellaanko kaikkia oppilaita tasa-arvoisesti?
- Kohteleekeko opettaja samalla tavalla tyttöjä ja poikia?
- Kohtelevatko oppilaat toisiaan samalla tavalla sukupuolesta riippumatta?
- Suhtaudutko itse samalla tavalla tyttöihin ja poikiin?
- Käyttäytyisitkö koulussa toisin, jos olisit toista sukupuolta?
- Voitko tehdä niitä asioita, joista pidät?
- Odotetaanko sinun tekevän asioita vain sen takia, että olet tyttö/poika/ muuta sukupuolta oleva oppilas?
- Vaikuttavatko muiden mielipiteet valintoihisi?
- Voitko olla oma itsesi koulussa?
- Tunnetko olosi koulussa turvalliseksi?
- Tuletko mielelläsi kouluun?
- Missä/milloin et tunne oloasi turvalliseksi?
- Pystytkö kertomaan opettajalle, jos sinua tai ystävääsi kiusataan?
- Puuttuvatko opettajat kiusaamiseen riittävän hyvin?
- Onko sinulla koulussa eri sukupuolta olevia kavereita?
- Miten tyttöjen ja poikien ystävyteen suhtaudutaan?
- Millainen on mielestäsi tasa-arvoinen koulu?
- Mikä koulussasi erityisesti edistää tasa-arvoa?
- Onko sellaisia ongelmia, joihin voisit vaikuttaa omalla toiminnallasi?
- Toivoisitko muutoksia oppitunneille, tauoille tai koulumatkoille?

Liite 4.

Tasa-arvon edistäjän pieni sanakirja

Sukupuoli

Sukupuoli voi tarkoittaa virallisen, henkilötunnuksesta ilmenevän sukupuolen

lisäksi esimerkiksi sukupuolirooleja, naiseuden ja mieheyden sosiaalisia merkityksiä, yksilön sukupuoli-identiteettiä tai fyysisiä ominaisuuksia.

Sukupuoli-identiteetti

Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Useimpien ihmisten sukupuoli-identiteetti vastaa heille syntymässä määritettyä sukupuolta. Sukupuoli-identiteetti on kuitenkin aina yksilöllinen.

Sukupuolen ilmaisu

Sukupuolen ilmaisu tarkoittaa sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. Sukupuolen ilmaisu voi olla pukeutumisesta naiselle tai miehelle tyypillisinä pidettyihin vaatteisiin tai käyttäytymistä tai elehtimisistä sellaisilla tavoilla, joita pidetään naiselle tai miehelle ominaisina.

Seksuaalinen suuntautuminen

Seksuaalinen suuntautuminen kertoo siitä, keneen henkilö tuntee vetovoimaa emotionaalisesti ja/tai eroottisesti. Seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen kuuluvat niin homous, lesbous, biseksuaalisuus kuin heteroseksuaalisuus sekä muut tavat määritellä seksuaalista suuntautumista.

Sukupuoliristiriita

Sukupuoliristiriita tarkoittaa sitä, että ihmisen tunne omasta sukupuolesta ei vastaa hänen kehoaan eikä toisten hänessä näkemää sukupuolta.

Sukupuolivähemmistöt

Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ne ihmiset, joiden biologinen, sosiaalinen

tai psyykkinen sukupuoli eivät vastaa toisiaan.

Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat transsukupuoliset, transgenderit, transvestiitit ja intersukupuoliset.

Transsukupuoliset henkilöt kokevat, ettei heidän sukupuolensa vastaa syntymässä määritettyä sukupuolta.

Transsukupuoliset henkilöt kokevat, ettei heidän sukupuolensa vastaa syntymässä määritettyä sukupuolta.

Transgender

(muunsukupuolinen) ei koe kuuluvansa selkeästi mies- eikä naissukupuoleen.

Transvestiiteilla

on tarve toisinaan ilmaista pukeutumisellaan tai muilla tavoin eri sukupuolta.

Intersukupuolisella

henkilöllä sukupuolta määrittelevät fyysiset ominaisuudet eivät ole synnynnäisesti yksiselitteisesti miehen tai naisen. On syytä välttää sukupuolivähemmistöjen sekoittamista seksuaalivähemmistöihin, koska sukupuoli-identiteetti ei kerro seksuaalisesta suuntautumisesta tai mieltymyksistä.

Sukupuolten tasa-arvo

Sukupuolten tasa-arvolla tarkoitetaan sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia yhteiskunnassa ja työelämässä sekä vallan ja resurssien oikeudenmukaista jakamista. Usein puhutaan sekä muodollisesta tasa-arvosta, eli syrjimättömyydestä ja yhdenvertaisista oikeuksista ja kohtelusta, että tosiasiallisesta tasa-arvosta esimerkiksi poliittisten päätösten lopputulosten suhteen. Tasa-arvokäsite kattaa myös sukupuolen moninaisuuden eli hyväksyy ajatuksen, että sukupuolia on enemmän kuin kaksi.

Sukupuolistereotypia

Sukupuolistereotypiat ovat pelkistettyjä tai kaavamaisia odotuksia ja oletuksia siitä, millaisia miehet ja naiset yleensä ovat tai miten naisten ja miesten tulee käyttäytyä ollakseen "oikeanlaisia". Sukupuolistereotypiat ovat pitkälti tiedostamattomia, syvälle kulttuuriin juurtuneita "itsestäänselvyyksiä". Stereotypiat ylläpitävät osaltaan eriarvoisuutta.

Sukupuolen mukainen segregaatio

Segregaatio tarkoittaa eriytymistä, eriyttämistä tai eristämistä. Sukupuolen mukainen segregaatio työelämässä ja koulutuksessa tarkoittaa töiden, tehtävien ja

koulutusalojen jakautumista naisten ja miesten aloiksi ja töiksi.

Horizontaalinen segregatio

tarkoittaa sitä, että tytöt ja pojat opiskelevat eri aloilla tai miehet ja naiset toimivat eri ammateissa, eri työpaikoilla, eri toimialoilla tai työmarkkinoiden sektoreilla.

Vertikaalinen segregatio

tarkoittaa työelämässä tapahtuvaa työnjakoa ja eriytymistä siinä, mille hierarkian tasolle miehet ja naiset sijoittuvat.

Sukupuolineutraalius

Sukupuolineutraalius perustuu ajatukseen, että sukupuolella ei ole käsiteltävässä asiassa merkitystä. Tällöin näennäisesti sukupuolineutraali toimintatapa saattaa vaikuttaa syrjivästi tai vahvistaa eriarvoisuutta, jos tosiasiallisesti olemassa olevaa sukupuolinäkökulmaa tai sukupuolittuneisuutta ei ole otettu huomioon.

Sukupuolisokeus

Sukupuolisokeudesta on kyse silloin, kun sukupuolella ei nähdä merkitystä, vaikka sillä todellisuudessa on. Sukupuolisokea ajattelu saattaa johtaa stereotyyppioita vahvistavaan toimintaan ja lisätä epätasa-arvoa.

Sukupuolitietoinen opetus

Sukupuolitietoinen opetus perustuu herkkyydelle tunnistaa yksilöllisyys ja persoonallisuus jokaisessa oppijassa. Opetuksessa pidättäytyään sosiaalistamasta oppilasta hänen ulkoiseen sukupuoleensa. Sukupuolitietoisessa opetuksessa tunnistetaan sukupuolittavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia tekijöitä sekä kyseenalaistetaan ja puretaan niitä sukupuolten tasa-arvoa rakentaen. Oppilaita ohjataan yksilöllisiin valintoihin ja lievitetään täten opinto-, koulutus- ja uravalintojen segregatiota.

Sukupuoleen perustuva syrjintä

Sukupuoleen perustuvaa syrjintää on henkilön asettaminen sukupuolen (mukaan lukien sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu) vuoksi eriarvoiseen asemaan. Syrjintää on myös seksuaalinen tai sukupuoleen perustuva häirintä.

Sukupuoleen perustuva syrjintä saattaa yhdistyä muihin syrjintäperusteisiin. Silloin kun syrjintä johtuu useasta syystä, puhutaan moniperusteisesta syrjinnästä.

Sukupuoleen perustuva häirintä

Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan ei-toivottua käytöstä, joka liittyy henkilön sukupuoleen, mutta ei ole luonteeltaan seksuaalista. Tällä käytöksellä loukataan tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Samalla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä ei-toivottua käytöstä, joka on luonteeltaan seksuaalista. Tällaisella käytöksellä loukataan tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Heteronormatiivisuus

Heteronormatiivisessa ajattelumallissa heteroseksuaali mies ja heteroseksuaali nainen edustavat luonnollisia, oikeutettuja, toivottuja ja usein ainoita mahdollisuuksia olla ihminen. Heteronormatiivisuus heijastuu instituutioihin, rakenteisiin, ihmissuhteisiin ja käytäntöihin.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusoikeuksia ja tarkoittavat periaatteessa

samaa asiaa: syrjimättömyyden ja tasavertaisten mahdollisuuksien varmistamista kaikille sukupuolesta, etnisestä taustasta, kielestä, kansalaisuudesta, iästä, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnosta, vakaumuksesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä riippumatta. Lainsäädännössä ja viran-
omaistyössä tasa-arvo tarkoittaa useimmiten sukupuolten tasa-arvoa. Muihin syrjintäperusteisiin viitattaessa käytetään yhdenvertaisuus-käsitettä.